

Diagnoza lokalnych problemów alkoholowych, związanych z narkotykami i przemocą w rodzinie na terenie miasta Lipna

I. WPROWADZENIE.

W 2011 roku Województwo Kujawsko-Pomorskie włączyło się w międzynarodowy projekt badań „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17 lat) w naszym województwie. ESPAD jest pierwszym ogólnopolskim badaniem spełniającym warunki międzynarodowej porównywalności podjętym z intencją śledzenia trendu w zakresie używania substancji psychoaktywnych.

Zarówno ogólna strategia zapobiegawcza, jak konkretne działania profilaktyczne podejmowane zarówno w skali kraju, jak i na poziomie regionalnym i lokalnym wymagają wiedzy o rozmiarach i trendach w rozwoju zjawiska, stąd potrzeba podejmowania także badań w skali lokalnej i regionalnej. Badanie to ma szczególne znaczenie dla planowania działań o charakterze profilaktycznym.

Badanie przeprowadzono wśród 1051 uczniów trzecich klas gimnazjów oraz 1108 uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Wśród gimnazjalistów 55,5% stanowiły dziewczęta, chłopcy- 44,5%. W grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych było 43,4 chłopców oraz 56,6 dziewcząt.

Na tle innych województw, Województwo Kujawsko-Pomorskie plasuje się na pierwszej pozycji pod względem deklarowanego przez młodszych uczniów łatwego dostępu do przetworów konopi, amfetaminy i ecstasy.

Znaczne rozpowszechnienie używania przetworów konopi w połączeniu ze skłonnością do względnie liberalnego podejścia młodzieży do tej substancji, czy przekonaniami o mniejszym ryzyku szkód związanych z jej używaniem niż w przypadku innych narkotyków, nie najlepiej rokuje na przyszłość.

Prowadzenie działań profilaktycznych, zwłaszcza skierowanych na ograniczenie rozmiarów używania marihuany lub haszyszu, powinno zatem Stanowić nadal bezwzględny priorytet.

Daleko wyższe rozpowszechnienie picia alkoholu wśród młodzieży szkolnej niż używania substancji nielegalnych, sugeruje potrzebę intensyfikacji działań profilaktycznych w obszarze alkoholu. Wysoki poziom dostępności napojów

alkoholowych w opiniach piętnastolatków skłania do zwrócenia bacznej uwagi na kwestie sprzedaży alkoholu niepełnoletnim.

Zinetyfikowanie działań kontrolnych w tym zakresie, szczególnie jeśli chodzi o sprzedaż napojów wysokoprocentowych, wydaje się koniecznym uzupełnieniem działań profilaktycznych, skierowanych na redukcję popytu na napoje alkoholowe wśród młodzieży.

W związku z powyższymi danymi w dniu 30.10.2012 roku Pełnomocnik Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom oraz HIV/AIDS Elżbieta Rachowska zorganizowała spotkanie, którego celem było ustalenie strategii związanej z przeciwdziałaniem problemowi, jakim jest dostępność do środków psychoaktywnych przez młodzież.

Ze spotkania wyniknęły następujące wnioski:

- zwiększenie świadomości sprzedawców alkoholu co do konsekwencji wynikających z XE sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- stosowanie działań represyjnych w stosunku do osób nie przestrzegających zasad zawartych w Ustawie o Wychowaniu w Trzeźwości i Rozwiązywaniu Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałaniu Narkomanii,
- zwiększenie oddziaływań profilaktycznych adresowanych do rodziców w celu zwiększenia ich świadomości zagrożeniami wynikającymi z używania substancji psychoaktywnych przez nieletnich,
- wybór programów profilaktycznych adresowanych do młodzieży opartych na dobrych praktykach,
- objęcie szkoleniami kuratorów społecznych obejmujących nadzorem osoby nieletnie w celu zwiększenia ich kompetencji zawodowych,
- podjęcie bardziej skutecznych działań przez straż miejską i policję związanych z kontrolą miejsc sprzedaży alkoholu,
- zwiększenie świadomości nauczycieli, pedagogów zagrożeniem używania substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz możliwościami profilaktycznymi realizowanymi na terenie szkół

II. PROBLEMY SPOŁECZNE SPOWODOWANE NADUŻYWANIEM ALKOHOLU, NARKOTYKÓW ORAZ PRZEMOCĄ PRZEZ MIESZKAŃCÓW LIPNA.

Do zilustrowania tej grupy problemów wykorzystane zostały informacje uzyskane z:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipnie
- Komendy Powiatowej Policji w Lipnie
- Szpitala Lipno Sp. z o.o.
- MKRPA w Lipnie.
- Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lipnie

1. **Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy społecznej w Lipnie** wskazują, że do końca października 2012 roku z pomocy Ośrodka skorzystało łącznie 1511 rodzin, w tym **302 rodziny**, w których występuje problem alkoholowy, narkomania i przemoc w rodzinie. Ilość osób w tych rodzinach wynosi **571**. Łączna pomoc wydatkowana dla tych osób wyniosła **776 364,00 zł, czyli po 2 571, 00 zł na rodzinę**.
2. **Z informacji uzyskanej z Komendy Powiatowej Policji w Lipnie wynika, że w 2012 roku (dane do 31.10. 2012r.) na terenie miasta Lipna** podjęte zostały następujące działania mające związek z alkoholem, narkotykami i przemocą w rodzinie:
 - Z miejsc publicznych izolowano **99 nietrzeźwych** osób
 - Na terenie miasta Lipna ujawniono **48 nietrzeźwych kierowców** w tym : z art. 178 a & 1 kk- **30** (kierujących pojazdami) i z art. 178 a & 2- **18** (kierujących rowerami)
 - Sporządzono ogółem **14 wniosków** do Sądu Rejonowego na kierujących w stanie po spożyciu alkoholu w tym: **12 wniosków** wobec kierujących pojazdami z art. 87 & 1 kw i **2 wnioski** wobec kierujących rowerzystów z art. 87 & 2 kw,
 - Zabezpieczono **253 litry** alkoholu nielegalnego pochodzenia,
 - Ujawniono **8 nieletnich** spożywających alkohol, w tym jeden 16-latek uczestniczył w zajęciach szkolnych w stanie po użyciu alkoholu, nie odnotowano przestępstw popełnianych przez nieletnich pod wpływem alkoholu,
 - Przeprowadzono ogółem **274 interwencje domowe**, w tym:
 - **10** dotyczących przemocy w rodzinie z zastosowaniem procedury „ Niebieskiej Karty”
 - ujawniono **5** nietrzeźwych mężczyzn sprawców przemocy domowej
 - ujawniono **1** nietrzeźwą kobietę sprawczynią przemocy domowej wobec córki lat 11
 - zatrzymano z interwencji domowej do wytrzeźwienia w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych w KPP Lipno **11 nietrzeźwych mężczyzn oraz 4 kobiety**Z miasta Lipna do Izby Wytrzeźwień we Włocławku zostało przewiezionych **97 mężczyzn**
 - w skali miasta Lipna obecnych było w mieszkaniu **9 małoletnich osób podczas interwencji domowych**, gdzie stosowana była przemoc w rodzinie
 - nadzorem dzielnicowych na terenie Lipna objęto **14 rodzin patologicznych** zagrożonych przemocą w rodzinie i alkoholizmem* skierowano **19 osób**, które kierowały pojazdami w stanie nietrzeźwym na badania lekarskie

3. **Z informacji uzyskanych ze Szpitala Lipno Sp. z o. o. wynika , że :**
- W 2012 roku na Oddziale Psychiatrycznym I hospitalizowanych było **5 pacjentów** z problemem uzależnienia od alkoholu i narkomanii, wobec których przeprowadzono rozmowę terapeutyczną z psychologiem. Na oddziałach psychiatrycznych nie ma zatrudnionych specjalistów psychoterapii uzależnień bądź instruktorów terapii, ograniczony kontrakt z Kujawsko-Pomorskim Oddziałem NFZ na leczenie psychiatryczne nie pozwala na realizację zadań z tego zakresu.
4. **Z działań MKRPA w Lipnie wynika, że coraz więcej osób korzysta z coraz szerszej oferty na terenie miasta form pomocy, terapii i konsultacji adresowanych do rodzin, w których występuje alkoholizm, narkomania i przemoc. W roku 2012 (dane do 30.10.2012r.) do Zespołu Interwencyjno-Motywującego MKRPA w Lipnie wpłynęło **55 zgłoszeń** w sprawach alkoholizmu członka rodziny oraz przemocy. W związku z tymi zgłoszeniami Zespół przeprowadził rozmowy ze 36 osobami nadużywającymi alkoholu oraz z 19 ich bliskimi. W stosunku do 1 osoby skierowano wniseki do Sądu Rodzinnego. Część zgłoszonych osób udało się zmotywować do podjęcia dobrowolnej terapii lub abstynencji. Osoby te są stałymi uczestnikami zajęć terapeutycznych oraz członkami grup wsparcia.**
- W Punkcie Konsultacyjnym MKRPA dla uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu odbyło się łącznie 186 porad i konsultacji, w tym 62 dla DDA (głównie kobiet).**
- Grupa wsparcia dla współuzależnionych odbyły się 33 spotkania.** Systematycznie na spotkania uczęszczało średnio 7-10 osób. Łącznie objęto pomocą 353 osoby w ciągu roku.
- Ok. 90 osób – członkowie grupy AA i ich bliscy wzięło udział w corocznych Ogólnopolskich Spotkaniach Trzeźwościowych w Licheniu i Częstochowie.**
- W Punkcie Konsultacyjnym dla Ofiar Przemocy , przyjęto 35 osób,** podczas których udzielono potrzebującym indywidualnych porad . Odbył się także cykl spotkań „Przemoc w rodzinie” w szkołach, podczas których objęto nim **238 rodziców.**
- Przy Telefonie Zaufania** działającym przy Urzędzie Miasta Lipna pełnili nieodpłatnie dyżury członkowie MKRPA, podczas których udało się większości zgłaszających się osób zachęcić do osobistego kontaktu z terapeutami uzależnień zatrudnionymi na potrzeby miasta Lipna.
- Kontynuował pracę na ulicach miasta pedagog uliczny, który objął różnymi formami pomocy ok. 900 osób, w tym 290 rozmów z młodzieżą na ulicach i z 90 uczniami w szkołach.**

W Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych od narkotyków, działającym przy Parafii Bł. M. Kozala w Lipnie przyjętych zostało **106 osób**, 4 osobom udzielono porady telefonicznej.

Kontynuował także pracę Młodzieżowy Klub Profilaktyczny przy Parafii Bł. Kozala w Lipnie, do którego uczęszcza systematycznie co tydzień ok. 10 uczniów z ternu Lipna. W tym roku młodzież z Klubu pojechała na 3-dniowy wy wypoczynek do Oćwieki.

Na stronie internetowej MKRPA : WWW.uzaleznienalipno.pl funkcjonuje poradnia internetowa.

W odpowiedzi na potrzeby osób zgłaszających się do MKRPA uruchomiona została przy Urzędzie Miejskim w Lipnie **terapia par małżeńskich- objęto nią w roku 2012 4 małżeństwa z problemem alkoholowym** (22 spotkania w tym roku)

III. STAN ZASOBÓW UMOŻLIWIAJĄCYCH DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE I NAPRAWCZE NA TERENIE LIPNA.

1. Charakterystyka miasta- ludność:

- * Liczba mieszkańców ogółem - ok.15 000 osób
- * Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (do 18 roku życia) - ok. 2 800 osób
- * Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (kobiety 18-60 lat, mężczyźni 18-65 lat) - ok. 10 100 osób
- * Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym - ok. 1 500 osób

2. Rynek alkoholowy:

- Liczba mieszkańców miasta przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych do 4,5% (piwo) - ok. 280 osób
- Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych od 4,5% do 18% - ok. 300 osób
- Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 18% - ok. 480 osób

3. Instytucje i organizacje:

Na terenie miasta Lipna funkcjonują następujące instytucje prowadzące działalność profilaktyczną oraz włączające się w proces naprawy skutków nadużywania substancji psychoaktywnych:

- **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie**, która jest inicjatorem i koordynatorem wszystkich działań związanych z zapobieganiem alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie. W ramach swych działań profilaktycznych komisja prowadzi :
 - **6 świetlic środowiskowych dla dzieci** – „Tęcza” przy MOPS, „Fantazja” przy Publicznym Gimnazjum Nr 1, „Miś” przy ZSS, „Promyki” przy Szkole Podstawowej Nr 3, „Arka” przy Szkole Podstawowej Nr 5 oraz „Stokrotka” przy szkole Podstawowej Nr 2 w Lipnie. W roku 2012 uczęszczało do nich łącznie **130 dzieci w wieku 6-16 lat, w tym niepełnosprawnych 14.**
 - **3 Punkty Konsultacyjne**- dla uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu i narkotyków ora dla ofiar przemocy
 - **Grupa wsparcia dla uzależnionych AA**
 - **Grupy wsparcia dla współuzależnionych AlAnon**
 - **Terapia dla uzależnionych i współuzależnionych** od alkoholu i narkotyków oraz **DDA** (dla dorosłych dzieci alkoholików)
 - **Telefon Zaufania**
 - **Młodzieżowy Klub Profilaktyczny** dla osób mających kontakt z narkotykami
 - **w roku 2012 po raz kontynuowano formę spotkań dla osób potrzebujących pomocy w ich domach**
 - **Terapia par małżeńskich z problemem alkoholowym**

- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lipnie** zatrudniająca pedagogów, psychologów i logopedów. Zajmuje się diagnozowaniem przyczyn trudności edukacyjnych, wychowawczych, społecznych i innych. Opracowując programy naprawcze współpracuje ze szkołami i rodzicami badanych uczniów.
- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie** prowadzi rozeznanie potrzeb środowiska, świadczy pomoc finansową, socjalną, prawną i rzeczową osobom uzależnionym i członkom ich rodzin.
- **Komenda Powiatowa Policji oraz Sąd Rejonowy w Lipnie** w zakresie rozpoznawania i karania przestępczości w związku z nadużywaniem alkoholu oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy. Zespół ds. Prewencji Kryminalnej Nieletnich i Patologii na bieżąco współpracuje ze szkołami prowadząc akcje edukacyjno- profilaktyczne.
- **Szpital Lipno Sp. z o. o., organizacje społeczne (PCK, PCPR), kościoły katolickie, Caritas, pedagodzy szkolni-** w ramach własnych kompetencji
- **Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lipnie-** w zakresie profilaktyki zdrowotnej, w tym również uzależnień.

Wszystkie wymienione wyżej instytucje i organizacje współpracują z sobą powiadamiając się wzajemnie o problemach w rodzinie, podejmują wspólne

działania np. wspólne kampanie profilaktyczne lub szkolenia grup zawodowych z zakresu profilaktyki uzależnień, przemocy w rodzinie, czy HIV/AIDS

4. Profilaktyka:

W działalności profilaktycznej prowadzonej na terenie miasta Lipna ważną rolę odgrywają placówki oświatowe, w których działaniom Komisji poddawane są dzieci i młodzież. W roku 2012 miasto Lipno po raz kolejny wzięło udział w **Ogólnopolskiej Kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”**, która realizowana była przy współudziale dyrekcji szkół i pedagogów szkolnych. (szkoły podstawowe i gimnazja). Celem kampanii było ukazanie dzieciom i młodzieży alternatywnych dla używek i nałogów form spędzania czasu wolnego- w sporcie, kulturze i rekreacji. Relacja z przebiegu Kampanii dostępna na naszej stronie internetowej.

W 2012 roku **uczniowie wszystkich lipnowskich szkół podstawowych i gimnazjów dwukrotnie** obejrzało spektakle profilaktyczne wystawione przez Krakowski Teatr Profilaktyczny „Kurtyna” (1010 uczniów)

W roku 2012 **cyklem koncertów rockowych zespołu „Na ostatnią chwilę” połączonych z prezentacją multimedialną**, objęto 200 uczniów z Gimnazjum Publicznego Nr 1 oraz Szkoły Podstawowej Nr 5 W Lipnie. Podczas koncertu realizowano autorski program profilaktyczny z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków, dopalaczy oraz związanego z przemocą w rodzinie.

Zakupionych zostało i wręczonych uczniom i ich rodzicom ok. 1000 ulotek o mechanizmach uzależnień oraz zawierających informacje, gdzie można szukać pomocy na terenie Lipna.

Zorganizowany został także wypoczynek letni (z programem profilaktycznym) dla 40 dzieci ze świetlic oraz 6 członków Młodzieżowego Klubu Profilaktycznego.

W roku 2012 odbył się ponadto cykl zajęć w lipnowskich szkołach podstawowych i gimnazjach dla młodzieży zagrożonej uzależnieniami w **formie warsztatowo-treningowej** prowadzonych przez terapeutę uzależnień. Objęto nimi **291 uczniów**. Zajęcia zawierały część informacyjną związaną z okresem dorastania, stresem i asertywnością, ale też uczniowie podczas części treningowej mieli możliwość poprawienia swojej komunikacji, nauczyć się odmawiania oraz zwalczać nudę w konstruktywny sposób. Zajęcia umożliwiły także częściową diagnozę postaw uczniów w stosunku do nikotyny, alkoholu i marihuany, mogli też skonfrontować się z funkcjonującymi w środowisku mitami związanymi z tym, niesłusznie nazywanym „lekkim” narkotykiem. **100 uczniów szkół ponadgimnazjalnych** objętych zostało zajęciami z zakresu profilaktyki narkomanii „ Bilans zysków i strat zażywania substancji psychoaktywnych.

We współpracy z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Lipnie 308 uczniów oraz 10 wychowawców lipnowskich gimnazjów miała

okazję uczestniczyć w szkoleniu „Małe decyzje mogą mieć duże skutki” poświęconej profilaktyce HIV?AIDS, a **208 uczniów z klas II i III gimnazjów** uczestniczyło w programie prozdrowotnym „Nie pal przy mnie proszę”.

Jak co roku także w 2012, MKRPA dofinansowała wiele innych działań profilaktycznych lub promujących zdrowy styl życia, organizowanych przez KPP w Lipnie, Koło Wędkarskie, Miejskie Centrum Kulturalne w Lipnie oraz lipnowskie szkoły (głównie imprezy sportowe).

Zorganizowaliśmy z także po raz siódmy Biesiadę Bezalkoholową, na której bawiło się ponad 140 osób (trzeźwych alkoholików i członków ich rodzin).

Kontynuujemy pracę na stronie internetowej WWW.uzaleznienialipno.pl, na której zamieszczamy informacje z pracy MKRPA w Lipnie, ale także informacje i treści o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym dla młodzieży i dorosłych.

5. Lecznictwo odwykowe:

Na terenie Lipna brak Oddziału Odwykowego dla uzależnionych od alkoholu, istniejący w Szpitalu Lipno Sp. z o. o. II Oddział Psychiatryczny prowadzi jedynie diagnozę, leczenie farmakologiczne i detoksykację osób uzależnionych. Osoby uzależnione, które dobrowolnie chcą podjąć leczenie odwykowe, dzięki bardzo dobrej współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współuzależnień w Toruniu kierujemy na terapię do tej placówki.

Na terenie Lipna funkcjonuje jedna Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu, w której zatrudnieni są : 2 lekarzy, 3 pielęgniarki oraz psycholog.

6. Wnioski.

Przedstawiona wyżej diagnoza ilustruje skalę problemów dotyczących uzależnień oraz zakresu działań podejmowanych przez MKRPA i pozostałe instytucje na rzecz zwalczania jego skutków oraz kierunków realizowanych w zakresie profilaktyki.

Zdaniem członków MKRPA w Lipnie, to właśnie na szeroko rozumianą **profilaktykę** należy położyć w roku 2013 jeszcze większy nacisk, tym bardziej, że wciąż brak w naszym mieście instytucji realizującej stacjonarną profesjonalną terapię uzależnień (szpital lub chociażby oddział), co utrudnia osiągnięcie docelowych rezultatów w udzielaniu pomocy mieszkańcom naszego miasta.

W tej sytuacji na podkreślenie zasługuje, naszym zdaniem, fakt systematycznego poszerzania oferty pomocowej, możliwej do zrealizowania, dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.

Zamierzamy podjąć także kolejną próbę podjęcia działań w kierunku utworzenia na terenie Lipna Oddziału Odwykowego, zatrudniającego terapeutów uzależnień

albo przynajmniej uruchomienia na bazie szpitala Psychiatrycznego w Lipnie programu podstawowego dla osób uzależnionych w formie ambulatoryjnej. Często osoby decydujące się na terapię dobrowolnie lub z postanowieniami sądowymi są jedynymi żywicielami rodziny i 6 tygodni leczenia w ośrodku stacjonarnym stwarza dla rodziny jeszcze gorszą sytuację.

Wyrażamy nadzieję, że uda się w końcu pozyskać skutecznych sojuszników dla tego ważnego przedsięwzięcia, co pozwoli ludziom chorym na otrzymanie pomocy, a ich rodzinom da choćby cień nadziei na powrót do normalnego, godnego życia.